

OCENE IN POROČILA O PUBLIKACIJAH IN RAZSTAVAH
REVIEWS AND REPORTS ON THE PUBLICATION AND EXHIBITIONS

Publikacije || Publications

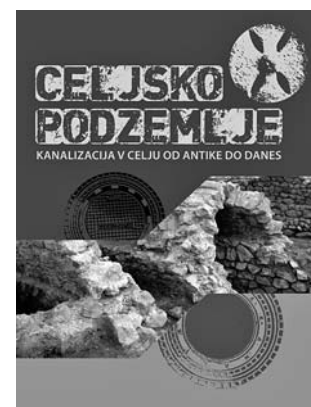
**Maja Bausovac, Jure Krajšek, Hedvika Zdovc,
Jože Kranjec: *CELJSKO PODZEMLJE:
Kanalizacija v Celju od antike do danes*
Celje: Zgodovinski arhiv Celje, Pokrajinski muzej Celje,
Vodovod – Kanalizacija, 2018, 79 strani**

Kanalizacijski in vodovodni sistem je danes nekaj samoumevnega za modernega človeka 21. stoletja, ki živi v naseljenem okolju. Izgradnja obeh omenjenih omrežij je prebivalce razbremenila strahu pred izbruhi epidemij, povezanih s fekalijami in zastajanjem odpadnih voda. Danes je 91 % prebivalcev priključenih na kanalizacijsko omrežje, ki ga upravlja Javno podjetje Vodovod – Kanalizacija Celje d. o. o. (VO-KA d. o. o.) od leta 1996 dalje. Danes podjetje VO-KA d. o. o. skrbi za 341 kilometrov kanalizacijskega omrežja v štirih občinah.

S skupnim projektom Zgodovinskega arhiva Celje, Pokrajinskega muzeja Celje in Javnega podjetja Vodovod – Kanalizacija Celje je z otvoritvijo razstave mesto Celje obeležilo 110. obletnico vodovoda, izšel je tudi istoimenski katalog z 79 stranmi. Zaradi izida obsežne publikacije o celjskem vodovodnem omrežju ob 100. obletnici vodovoda so se štirje avtorji osredotočili na zgodovinski pregled kanalizacijskega omrežja vse od antike do danes. Slikovno bogat katalog sestavljajo tri poglavja, ki v različnem časovnem obdobju podajo zgodovinski presek razvoja kanalizacijskega omrežja.

Otvoritev razstave, 6. 9. 2018, je potekala v razstavnem prostoru Zgodovinskega arhiva Celje. Moderno zasnovana postavitev je zanimiva in obiskovalca uspešno pelje skozi ključnih dogodkov v nastanku in razvoju kanalizacijskega omrežja. Panoje z zgodovinskimi orisi dopolnjujejo razstavljeni predmeti in arhivsko gradivo. Vizualno je ločena na tri obdobja kakor tudi katalog. Prvi del se osredotoča na začetke kanalizacijskega omrežja v antiki in vse do njenega zatonu v srednjem veku. Do danes je raziskanih in dokumentiranih 1.460 metrov rimskih kanalov. V sklopu sodobne kanalizacije jih deluje še vsaj 400 metrov. Zanimivost rimskega obdobja, ki marsikoga nasmeji, so skupna javna stranišča oziroma latrine, ki so predstavljale obvezni del vsakega urejenega mesta in obenem prostor za druženje. Navadno so bile večsedežne, zgrajene za več uporabnikov. V Celju je do sedaj znan en primer take latrine, in sicer na Muzejskem trgu. Rekonstrukcija le-te je prikazana na risbi razstavnega panoja in v katalogu. V razstavnem prostoru so na ogled še pokrov antičnega kanalizacijskega jaška z rozeto, ki je bil najden leta 1979 na Slomškovem trgu v Celju, in dve keramični cevi, najdeni na Trgu mučenikov (nekdanji minoritski samostan) v Celju leta 1947, za kateri predvidevajo, da sta najverjetneje služili kot del vodovodne napeljave ali sta bili del cevovoda, ki je odvajal odplake iz višjih nadstropij rimske hiše.

V drugem delu kataloga in razstave, ki temelji na arhivskem gradivu, je obravnavano obdobje druge polovice 19. stoletja vse do začetka 2. svetovne vojne leta 1941. To je obdobje razvoja, širitve in urbanizacije mesta Celje, ki so povzročili vse večje prizadevanje za higienizacijo mesta. Najstarejši načrt kanalizacijske mreže je delo Andreasa Zorzinija, ki jo je že leta 1827 vrisal na katastrski načrt mesta. Na tem načrtu so vrisane odkrite rimske kloake in tudi na novo zgrajeni kanali. Zanimivi so tudi situacijski načrti nepopolne kanalizacijske mreže in situacijski načrt predlagane kanalske mreže v Celju iz leta 1905.

Kljub temu da se je gradnja kanalizacije znotraj ožjega dela mestnega jedra začela v sedemdesetih letih 19. stoletja, v začetku 20. stoletja še ne moremo govoriti o obstoju modernega kanalizacijskega sistema. Gradnja je potekala počasi, saj so vsa gradbena dela opravljali ročno, kot prikazuje fotografija gradbenih del v Razlagovi ulici, ki je nastala okrog leta 1933.

V tretjem delu je predstavljen razvoj modernega kanalizacijskega omrežja od leta 1941 do danes. Za izgradnjo le-tega je bilo izvedenih več študij (leta 1962, 1977, 1982 ...), ki pa so že predvidevale izgradnjo čistilne naprave. Ena izmed njih je razstavljena v vitrini razstavišča Zgodovinskega arhiva Celje. Celjsko kanalizacijsko omrežje se je v veliki meri gradilo v sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Je mešanega tipa, kar pomeni, da se po njem odvajajo tako odpadne vode iz gospodinjstev in industrije kot tudi padavinske vode. Izgradnja Centralne čistilne naprave Celje je bila prvič predvidena že v študiji iz leta 1962. Do same izgradnje je bilo skozi desetletja, ki so sledila, izvedenih več študij, analiz in sej komisij, da so določili najboljšo možno lokacijo. Leta 2001 se je začela gradnja Centralne čistilne naprave Celje na območju Rifengozda s pomočjo evropskih sredstev. Končana je bila leto kasneje. Leta 2004 je steklo dvestodnevno uspešno poizkusno obratovanje s svečanim odprtjem Čistilne naprave Celje 2. aprila. Zgrajena je za biološko čiščenje komunalne odpadne vode s suspenzijo biološkega blata.

Katalog *Celjsko podzemlje: Kanalizacija v Celju od antike do danes* je izšel v 350 izvodih. Uvodnik kataloga je napisal župan Mestne občine Celje, Bojan Šrot, ki je izdajo skupaj z Ministrstvom za kulturo Republike Slovenije tudi podprla. Razstava je na ogled do 15. 11. 2018 v odpiralnem času Zgodovinskega arhiva Celje.

Anja Prša